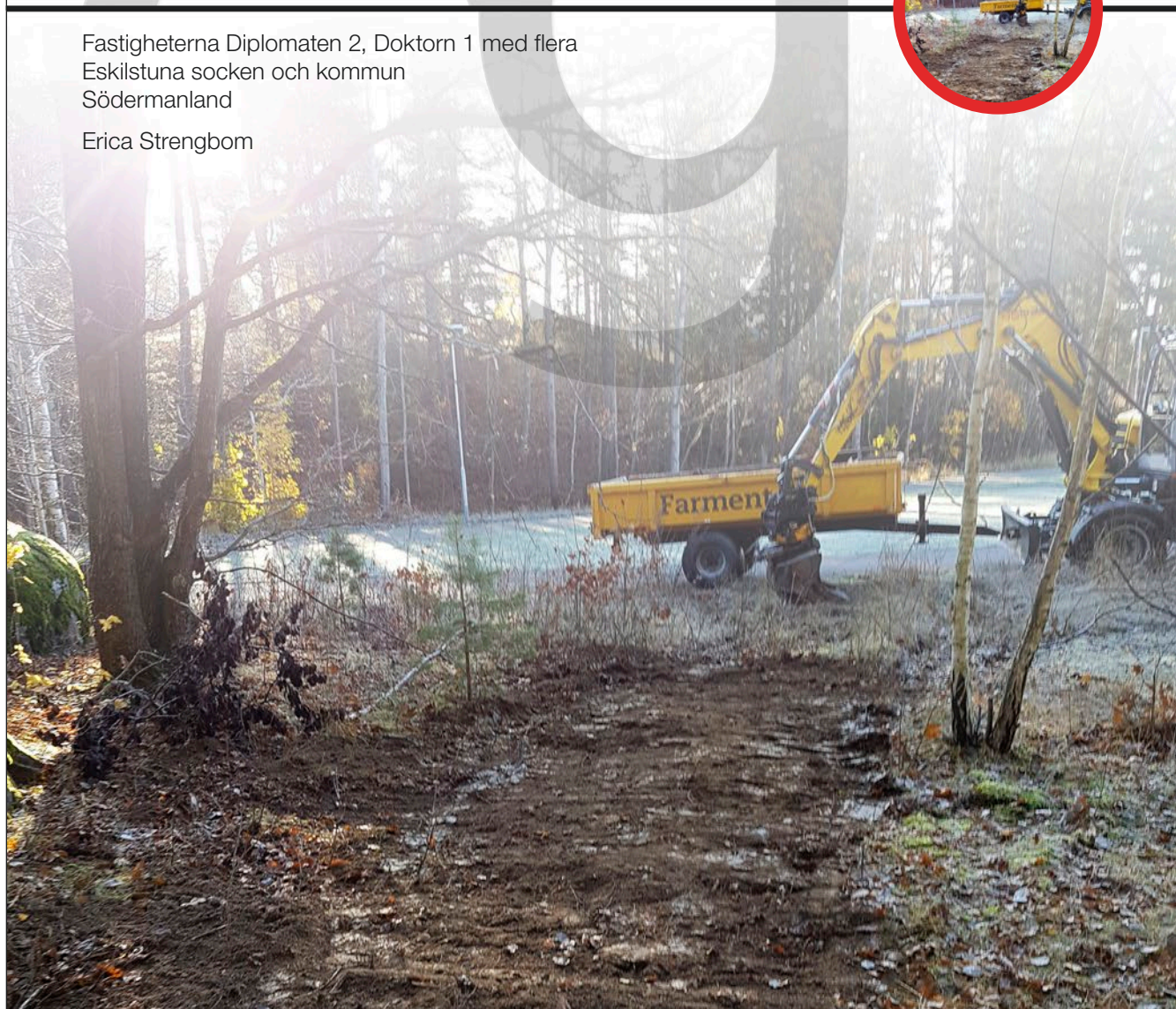

Ad

Utredning i Skiftinge

Fastigheterna Diplomaten 2, Doktorn 1 med flera
Eskilstuna socken och kommun
Södermanland

Erica Strengbom

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

---

*Översiktskarta över Södermanlands län med
platsen för utredningen markerad i rött.*

© 2020 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2020:08

Författare	Erica Strengbom
Kvalitetsgranskning	Helmut Bergold
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Schaktning i morgonljus.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_200001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2020:08

ARKEOLOGISK UTREDNING

Utredning i Skiftinge

Fastigheterna Diplomaten 2, Doktorn 1 med flera
Eskilstuna socken och kommun
Södermanland

Erica Strengbom

Lst dnr 431-4838-2019

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Södermanland
Kommun	Eskilstuna
Landskap	Södermanland
Socken	Eskilstuna stad, före detta Klosters socken
Fastigheter	Diplomaten 2, Doktorn 1 m.fl.

Fornlämningsnummer	—
Lämningstyp	—
Datering	—

Typ av undersökning	Utredning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2019-10-08
Länsstyrelsens diarienummer	431-4838-2019
Uppdragsnummer i Fornreg	201901268
Arkeologgruppens projektnummer	P19064

Projektledare	Erica Strengbom
Fältpersonal	Johnny Rönngren, Erica Strengbom

Undersökningstid	2019-10-28
Undersökt yta	100 kvadratmeter
Inmätningsteknik	GPS-RTK
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

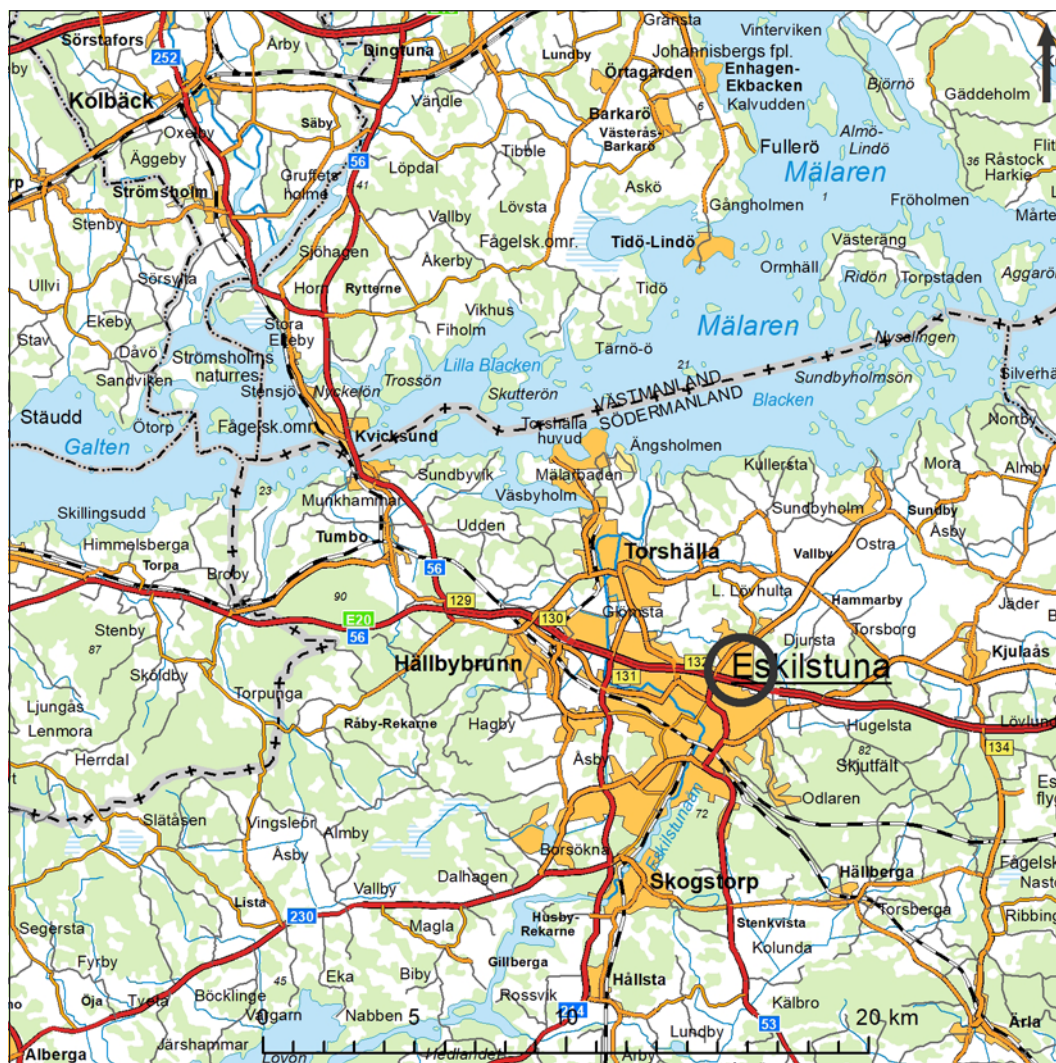
Fynd

Inga fynd påträffades.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	7
Syfte och målgrupper	8
Metod och genomförande	8
Resultat	9
Kart- och arkivstudier	9
Fältarbetet	10
Sökschakt	13
Område 1	13
Område 2	15
Område 3	17
Sammanfattande tolkning	18
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	18
Referenser	19
Bilagor	20
<i>Bilaga 1. Schakttabell</i>	20

Figur 1. Karta över Skiftinge med platsen för utredningen markerad med svart.
Skala 1:250 000.

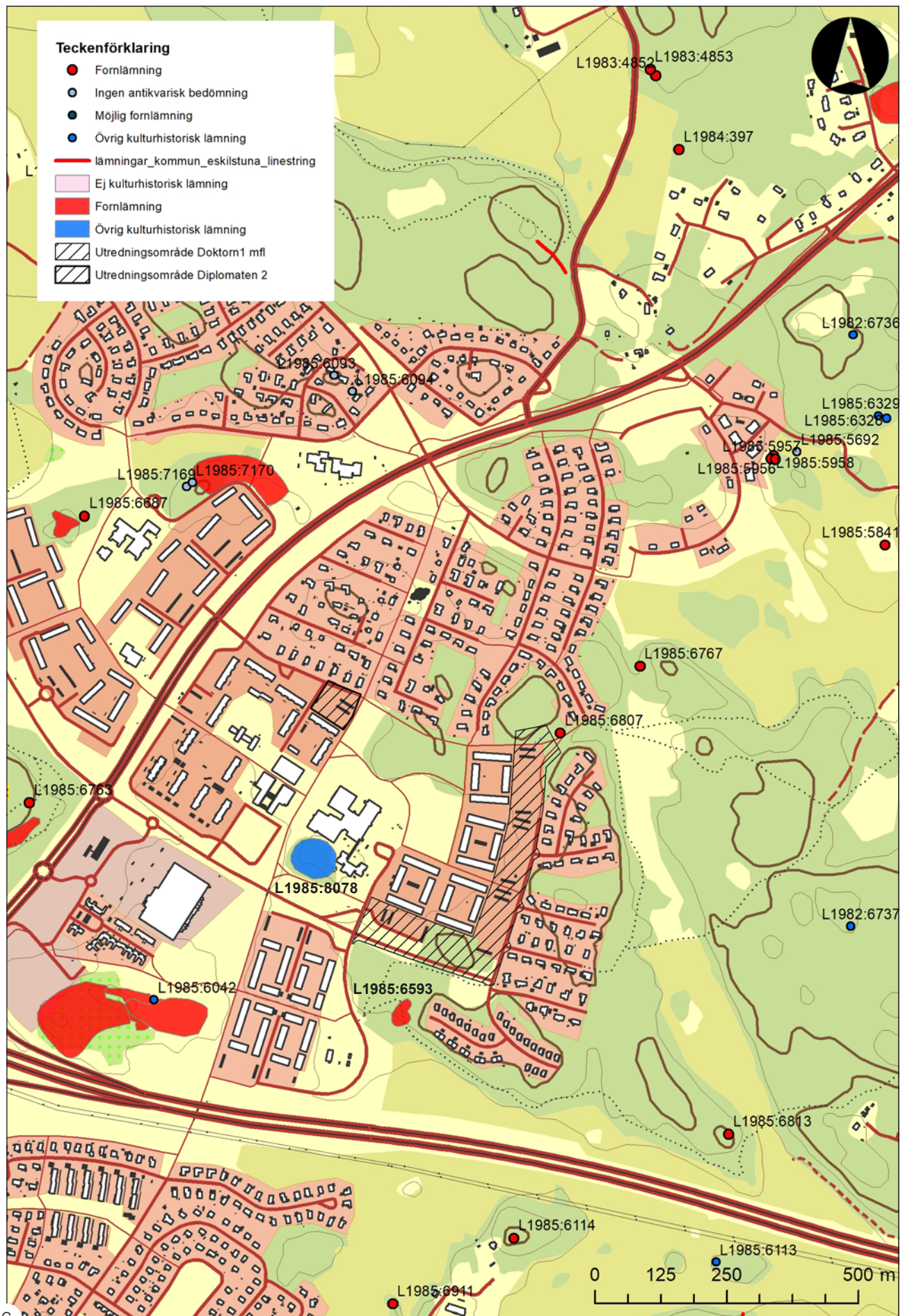
Sammanfattning

Arkeologgruppen AB har genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheterna Diplomaten 2 och Doktorn 1 med flera i Eskilstuna. Utredningen omfattade kart- och arkivstudier samt utredningsgrävning. Utredningen omfattade ett mindre område i inom fastigheten Diplomaten 2 om cirka 5 000 kvadratmeter och ett större område om cirka 50 000 kvadratmeter inom fastigheterna Doktorn 1 med flera. Den mindre ytan i kvarteret Diplomaten låg i låglänt flack gräsmatta, till synes avplanad, varför inga utredningsschakt grävdes i detta område. Inom fastigheterna Doktorn 1 med flera grävdes utredningsschakt inom tre delområden. Tre mindre ytor, en i den norra delen och två i den södra delen av kvarteret, undersöktes. Sammanlagt utredningsgrävdes 100 kvadratmeter. Inget av arkeologiskt intresse påträffades. Arkeologgruppen AB föreslår inga ytterligare arkeologiska åtgärder inom utredningsområdena.

Inledning

I samband med Eskilstuna kommuns detaljplanearbete inom fastigheterna Diplomaten 2 och kvarteret Doktorn 1 med flera har Arkeologgruppen AB utfört en arkeologisk utredning. Utredningen i fält genomfördes av Johnny Rönngren och Erica Strengbom den 28 oktober 2019. Beställare var Eskilstuna kommun och beslutande i ärendet var Länsstyrelsen i Södermanlands län (dnr 431-4838-2019).

Figur 2. Utredningsområdena med omkringliggande fornlämningar. Skala 1:10 000.

Bakgrund och kulturmiljö

Utredningsområdena är förlagda till största del på gammal åkermark i jordbrukslandskap i utkanten av Eskilstuna och har historiskt legat inom Skiftinge gårds ägor, vilken har gett namn åt det bostadsområde som byggdes under 1960-talet. Topografin är flack med inslag av barrskogsbeklädda bergiga höjder. Stadsdelens nordvästra delar är belägna på tidigare jordbruksmark tillhörande Gårdsskäl.

Området kring Skiftinge är rikt på fornlämningar. I omgivningarna finns ett antal gravfält av järnålderskaraktär. Flera arkeologiska undersökningar har genom årens lopp genomförts nära exploateringsområdet. Åren 2012 och 2013 för- och slutundersöktes Gårdsskäls bytomt och gravfält (L1985:6850, L1985:7680, L1985:6546). Här undersöktes ett hundratal gravar och boplatssytor främst från yngre järnålder. Även den medeltida bytomten Gårdsskäl undersöktes. Strax intill, inför byggandet av E3 (nuvarande E20) undersöktes på 1960-talet ett gravfält (L1985:7325) som bestod av ett 60-tal gravar. Norr om Gårdsskäls bytomt undersöktes på 1990-talet tre stensättningar (L1985:6691) daterade till yngsta bronsålder – förromersk järnålder. Dessutom undersöktes under samma tid en boplatssyta från äldre järnålder. Ett 70-tal anläggningar framkom varav ett långhus, spår efter ett mindre stolphus och två brunnar. En av brunnarna daterades till romersk järnålder (Emanuelsson m. fl. 2012).

I närområdet, intill skolan Skiftingehus ligger L1985:8078 som är registrerad i Kulturmiljöregistret (KMR) som övrig kulturhistorisk lämning. Vid första inventeringen beskrevs ytan som en avplanad yta med ett mörkt skikt. Vid andragångsinventeringen år 1986 kunde inget av arkeologiskt intresse upptäckas. Cirka 150 meter söder om exploateringsområdet finns gravfält L1985:6593 som består av 15 runda stensättningar. I exploateringsområdets norra del finns en registrerad stensättning (L1985:6807).

Figur 3. Stensättning L1985:6807 sedd från nordöst.

Syfte och målgrupper

Syftet med utredningen var att ta reda på om fornlämningar kommer att beröras av arbetsföretaget och att beskriva dessa. Konstaterade fornlämningar skulle avgränsas inom ramen för utredningen. Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Utredningens målgrupper är främst Länsstyrelsen och Eskilstuna kommun. Resultaten kan även komma att användas av undersökare om en undersökningsplan för en arkeologisk förundersökning eller undersökning ska upprättas.

Metod och genomförande

Utredningen bestod av två delar, en kart- och arkivdel och en fältdel. Arbetet inleddes med arkiv-, litteratur- och kartstudier och omfattade en genomgång av de digitala arkiven. Först gjordes en nedladdning av objekt registrerade i KMR i syfte att klarlägga den befintliga fornlämningsbilden i området. Vidare gjordes en kontroll av arkeologiska insatser i området. Efter det gjordes en genomgång och djupanalys av Lantmäteriets historiska kartmaterial på nätet, vilket innefattar Rikets allmänna kartverk, Lantmäteristyrelsens kartarkiv och Lantmäterimyndighetens kartarkiv. Syftet var att hitta eventuella försvunna bebyggelseenheter eller andra idag försvunna, men tidigare karterade lämningar, inom utredningsområdena. En sökning i Riksarkivets digitala databas, vilket inkluderar medeltida brev och handlingar samt Ortnamnsregistret gjordes för att spåra eventuella medeltida kopplingar till namnet Skiftinge. Statens Historisk Museums fynddatabas har använts för att spåra arkeologiska lösfynd i området.

I samband med utredningsgrävningen genomfördes en fältinventering, vilket innebar att utredningsområdena besiktigades okulärt i syfte att hitta tidigare ej kända forn- och/eller kulturlämningar ovan mark och att bedöma eventuella boplatslägen inom ytan. Vid fältinventeringen utnyttjades resultaten från arkivstudierna som vägledning till hur marken nyttjats tidigare. För att fördjupa förståelsen av landskapet har Statens Geologisk Undersökningars (SGU) kartgenerator studerats utifrån jordartskartor och forna strandlinjenivåer.

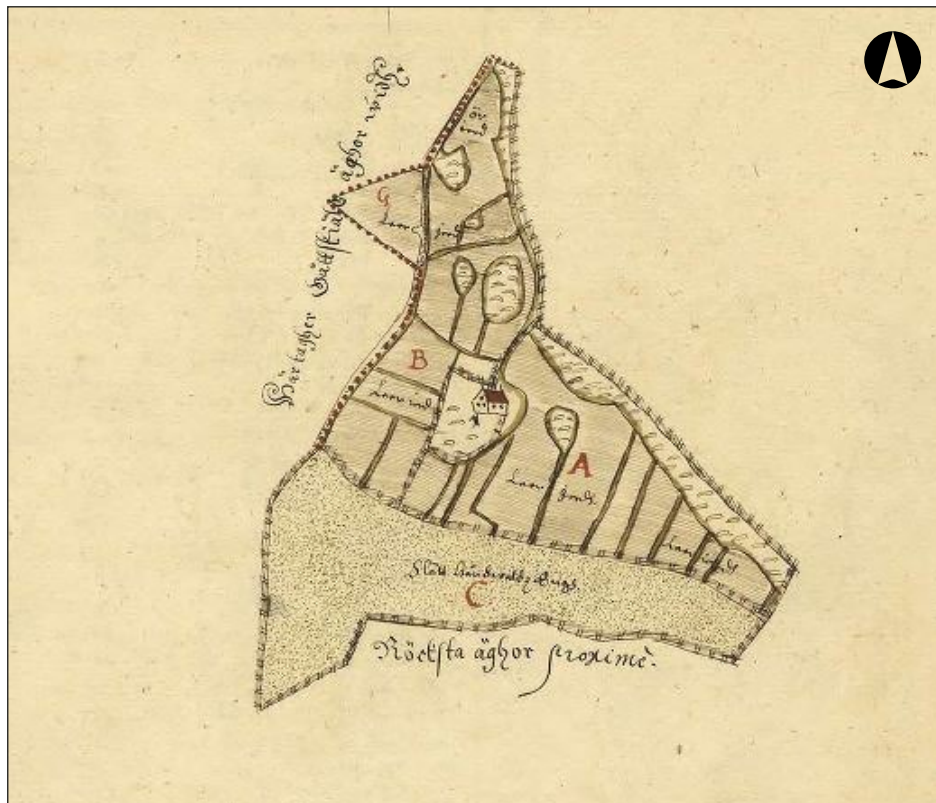
Resultat

Kart- och arkivstudier

Namnet Skiftinge återfinns i en medeltida jordebok för Eskilstuna kloster som Skiptinga. Jordeboken är inte daterad, men brukar räknas till medeltidens slut. Något äldre belägg för en äldre form finns inte. I Studier över de svenska ortnamnen på -inge av C. I. Ståhle (1946) kan man finna belägg från mitten av 1500-talet i Södermanlands handlingar, Kammararkivet: Skiptinge 1553:1, Skyptinge 1554:8, ij Skifftinge 1561 (E-post: Elin Pil, Namnarkivet Uppsala 20-01-29).

Skiftinge karterades för första gången år 1646, då som kronohemman, vilket innebar att kronan ägde marken som beboddes och brukades av en slags arrendator. Inom ett avstånd på cirka 500 meter fanns tre andra bytomter som också karterades vid denna tid: Gårdsskäl, Årby och Duvtorp. Gårdsskäl omnämns i överlåtelsehandlingar redan år 1383 (Diplomaten 2 – Skiftinge Kulturmiljöutredning WSP Kulturmiljögruppen 2019). På den äldsta geometriska kartan över Skiftinge syns utredningsområdet ligga i den norra delen av Skiftinges inägomark. Västerut ligger Gårdsskäl och här löper också den gamla landsvägen till Eskilstuna. Norrut ligger Duvtorp.

På kartan syns impediment omgivna av små åkertegar som beskrivs som gården i lerjord. Nästa geometriska karta över Skiftinge från år 1721 visar en liknade bild.

Figur 4. Utsnitt ur 1646 års geometriska karta över Skiftinge

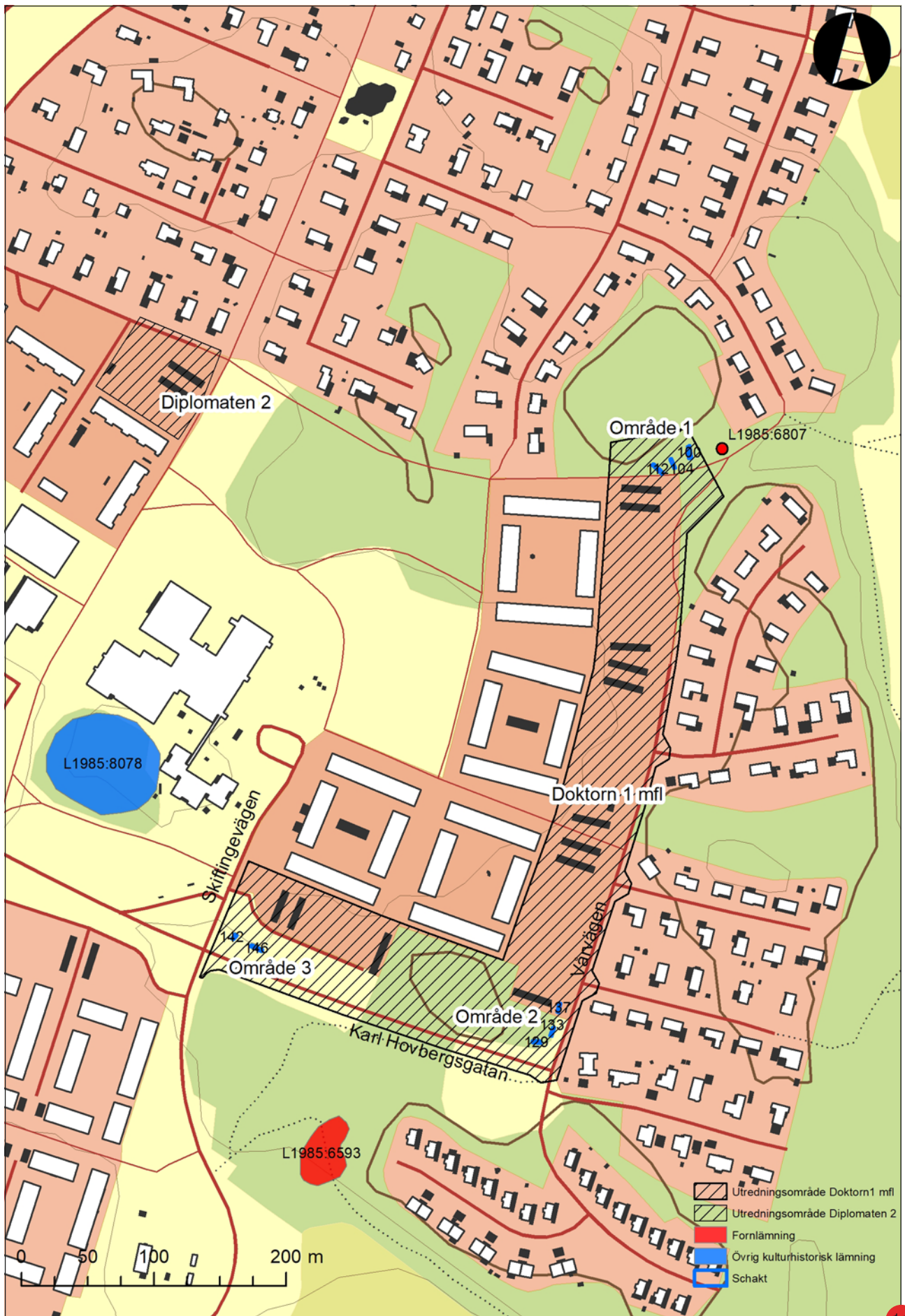
Figur 5. Utsnitt ur 1721 års geometriska karta över Skiftinge.

Fältarbetet

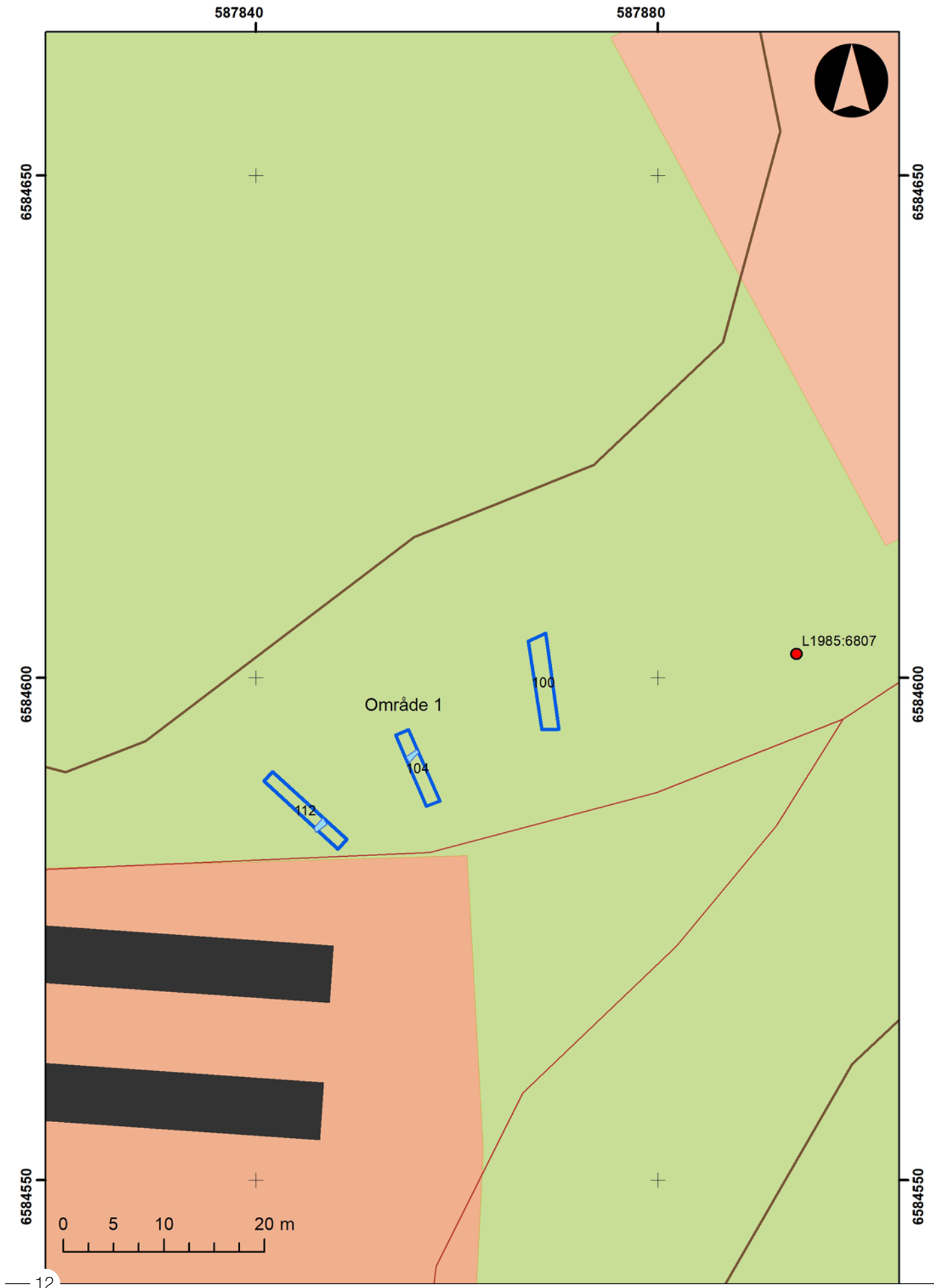
Utredningen omfattade ett mindre område inom fastigheten Diplomaten 2 om cirka 5 000 kvadratmeter och ett större område om cirka 50 000 kvadratmeter inom fastigheterna Doktorn 1 med flera. Då ytan inom fastigheten Diplomat-
ten 2 låg i låglänt till synes avbanad yta bedömdes området ha låg arkeologisk
potential och inga utredningsschakt grävdes i området. Inom fastigheterna
Doktorn 1 med flera grävdes utredningsschakt inom tre delområden.

Vid den okulära besiktningen lokaliserades stensättning L1985:6807 strax öster om utredningsområdets delområde 1. Stensättningen finns beskriven i Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornreg (KMR) som en rund stensättning cirka 5 meter i diameter med en höjd av 0,2–0,3 meter. Den är övertorvad med enstaka 0,2–0,9 meter stora stenar synliga i ytan. I sydvästra kanten finns ett större block på cirka 1,5 meter. Stensättningen ligger i den sydöstra delen av ett impediment på 22,5 meter över havet. Beskrivningen stämmer väl överens med resultatet av den okulära besiktningen. Stensättningen är sedan tidigare manuellt inprickad utifrån kartmaterial. För att få en mer exakt placering av stensättningen mättes den in med RTK-GPS, som visade att positionen stämde bra överens med den manuellt inprickade platsen för lämningen. Impedimentet sträcker sig norr om utredningsområdet och är beväxt med tallar och en del lövskog i södersluttning. På impedimentet finns stora flyttblock, markbunden sten och partier med berg i dagen. Inga ytterligare synliga lämningarna kunde lokaliseras på impedimentet.

Figur 6. Översikt över området med schakten i de tre delområdena som är skrafferade. Skala 1:4 000.

Figur 7. Plan över delområde 1 med inmätta schakt markerade med blått. Skala 1:500.

SÖKSCHAKT

Sammanlagt grävdes åtta schakt fördelade på tre mindre områden. En sammanlagd yta om cirka 100 kvadratmeter undersöktes.

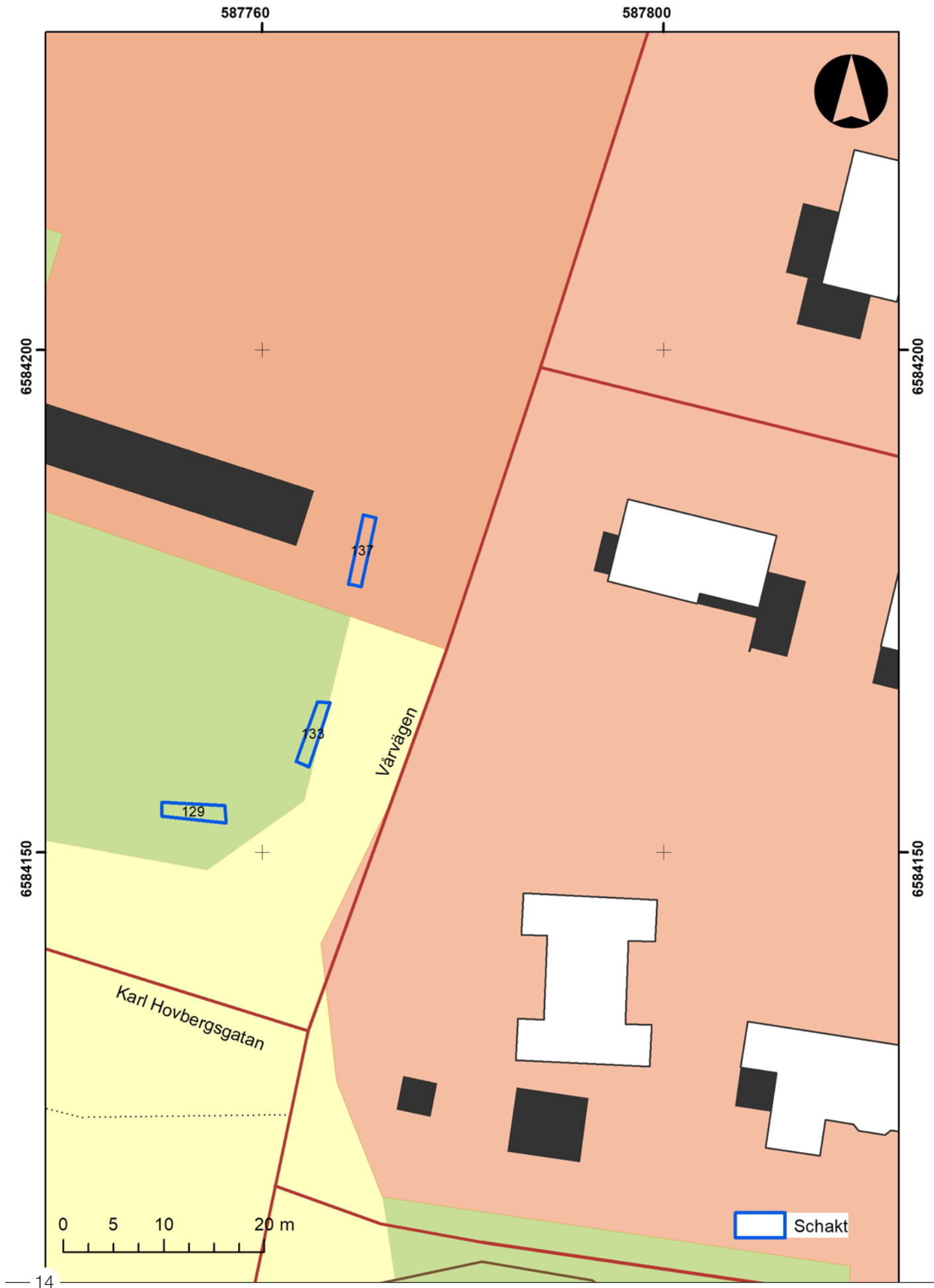
OMRÅDE 1

Schakten i område 1 grävdes i gräsmatta och skogsmark cirka 25 meter väster om stensättningen L1985:6807. Norrut finns lövskog som på impedimentet övergår i tallskog.

Inom delområde 1 grävdes tre schakt om sammanlagt cirka 45 kvadratmeter (S100, S104, S112). I två av schakten fanns under vegetationsskiktet ett ploglager med fynd av flintgods och tegel. Lagret var upp till 0,3 meter tjockt. Ett åkerdike löpte i öst-västlig riktning genom två av schakten (S104 och S112). I ploglagret noterades flintgods och fragment av taktegel, vilket visar att området varit uppodlat i sen tid. Inget av arkeologiskt intresse påträffades i schakten.

Figur 8. Johnny Rönngren i färd med att mäta in schakt S100, sett från norr.

Figur 9. Plan över delområde 2 med inmätta schakt. Skala 1:500.

OMRÅDE 2

Delområde 2 grävdes strax nordväst om korsningen Vårvägen/Karl Hovbergsgatan. Området ligger delvis i gräsmatta och delvis upp mot ett impediment med berg i dagen. Cirka 150 meter sydväst om område 2 ligger gravfält L1985:6593. I utredningsområde 2 grävdes tre schakt (S129, S133, S137), dels upp mot impedimentet, dels längs med Vårvägen. I schaktet mot impedimentet fanns morän direkt under torven på ett djup av cirka 0,10 meter. I de övriga två schakten fanns spår av sentida ingrepp. Marken var utfylld med upp till 0,5 meter sten och grus. Mot botten fanns plast och en grop med grus och kol. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Figur 10. Schakt S129 sett från väster.

Figur 11. Plan över delområde 3 med inmätta schakt markerade med blått. Skala 1:500.

OMRÅDE 3

Delområde 3 ligger i den sydvästra delen av exploateringsområdet i korsningen Karl Hovbergsgatan/Skiftingegatan och består av obrukad mark beväxt med mindre lövträd. Området ligger cirka 140 meter nordväst om gravfält 1985:6593. I område 3 grävdes två sökschakt (S142 och S146). Här var marken utfylld med sprängsten, grus och asfalt ner till ett djup av 0,6 meter. I botten av schakten var marken sank med förruttnade växtdelar och vatten sipprade in. Området har troligen varit sankmark som när området exploaterades under 1960-talet fylldes upp med grus och sten. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Figur 12. Schakt 146 med sank botten. Sett från väster.

Sammanfattande tolkning

Skiftinge finns omnämnt i historiska dokument från medeltidens slut. Det historiska kartmaterialet över Skiftinge visar att utredningsområdena ligger inom gårdens inägomarker som impediment och små åkertegar. Området kring Skiftinge var jordbruksmark ända fram till 1960-talets exploatering. I delområde 1 fanns ploglager med 1900-talsfynd, vilket bekräftar bilden att området odlats fram i modern tid. Inget vare sig från kart- och arkivstudier eller från utredningsgrävningen i området har visat att ytorna varit bebyggda förrän i sen tid. Inte heller fanns några indikationer på andra typer av lämningar. Arkeologgruppen AB föreslår inga ytterligare arkeologiska åtgärder inom utredningsområdena.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Utredningens syfte var att fastställa om den aktuella exploateringen inom den nya detaljplanen skulle beröra eventuella fornlämningar. Den arkeologiska utredningen omfattade kart- och arkivstudier och utredningsgrävning. Resultatet av de båda stödjer den slutgiltiga tolkningen. Inga avvikelser från undersökningsplanen gjordes.

Referenser

Tryckta källor

Emanuelsson, M., Ros. J., Runesson, H., Strengbom, E., Vinberg, A. 2012.
Gårdskäl – ett gravfält och en bytomt vid Skiftinge. Stiftelsen Kulturmiljövård.
Rapport 2012:101.
Diplomaten 2 – Skiftinge Kulturmiljöutredning. WSP kulturmiljögruppen 2019-04-15.

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

Lantmäteristyrelsens arkiv:

Geometrisk avmätning 1646 Klosters socken Skiftinge nr 1 C41-35:c1:104

Geometrisk avmätning 1721 Klosters socken Skiftinge nr 1 C41-45:1

Webbmaterial

<https://sok.riksarkivet.se/digitala-arkiv>

<https://www.isof.se/sprak/namn/ortnamn/sveriges-ortnamn.html>

<https://app.raa.se/id/secure/fornreg/lamning/410642ef-702b-4e5c-b5f5-2cbab31acd4a>

Övriga referenser

E-post: Elin Pil, Namnarkivet Uppsala 2020-01-29.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktnr	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
100	10	2	0,20	Torv, vegskikt 0,10 m. Undergrund brun lerig slit med enstaka småsten.
104	8	1,5	0,30	Grässvål matjord 0,10m. Ploglager 0,15-0,20 m. Undergrund brun lerig silt med enstaka småsten. Åkerdike Ö-V riktning.
112	10	1,5	0,35	Grässvål matjord 0,10m. Ploglager 0,15-0,25 m med fynd av flintgods och tegel. Undergrund brun leig silt med enstaka småsten. Åkerdike Ö-V riktning.
129	6	2	0,15	Torv 0,10m. Undergrund ljusbrun grusig morän.
133	6	1,5	0,6	Vegskikt 0,10m. Utfyllnad av grus och sten m plast 0,4-0,5m. Undergrund ljusbrun lerig silt.
137	7	1,5	0,3	Grässvål och matjord 0,10m. Undergrund ljusbrun lerig silt med några stenar.
142	5	1,5	0,5	Vegskikt 0,10m. Utfyllnadsmassor i form av sten och lera 0,4- 0,5m. Undergrund blöt blålera med växtdelar.
146	9	1,5	0,6	Vegskikt 0,10m. Utfyllnadsmassor sprängsten, asfalt, grus och lera 0,50m. Undergrund blöt blålera med växtdelar.

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2020:08

